

Znaczenie publicznych baz jawnoźródłowych w walce z oszustwami podatkowymi – wybrane przykłady

Streszczenie

Prowadzenie działalności gospodarczej obarczone jest dużym ryzykiem, które wynika z możliwości nieświadomego uczestnictwa w oszustwach podatkowych m.in. o charakterze karuzelowym. Ryzyko podjęcia współpracy biznesowej z potencjalnym oszustem można częściowo ograniczyć, wykorzystując informacje zamieszczone w publicznych bazach prowadzonych przez instytucje rządowe (np. ministerstwa sprawiedliwości państw członkowskich UE), instytucje unijne (Komisja Europejska) czy organizacje międzynarodowe działające w przedmiotowym zakresie jako organizacje non-profit (EBRA). Artykuł zawiera propozycję tzw. krótkiej listy zagranicznych publicznych baz jawnoźródłowych dostępnych w trybie on-line, które mogą zostać wykorzystane do weryfikacji zagranicznych kontrahentów celem uniknięcia zarzutu braku dochowania należytej staranności i świadomego uczestnictwa w oszustwie podatkowym. Wśród proponowanych baz rejestrów jawnoźródłowych wskazano w artykule bazy dostępne w sieci Internet dostępne on-line: OpenCorporates (The Open Database of The Corporate World), europejski portal „e-Sprawiedliwość” (w jego ramach rejestry działalności gospodarczej we wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej i niektóre rejestry niewypłacalności i upadłości) i baza Europejskiego Stowarzyszenia Rejestrów Przedsiębiorstw (The European Business Registry Association – EBRA). Ponadto w praktyce gospodarczej zaleca się sprawdzenie statusu podatnika w podatku od towarów i usług w systemie VIES (VAT Information and Exchange System).

Słowa kluczowe

otwarte źródła informacji, rejestry działalności gospodarczej, oszustwa podatkowe, podatek VAT

Wstęp

W 2018 r. Ministerstwo Finansów opublikowało *Metodykę w zakresie oceny dochowania należytej staranności przez nabywców towarów w transakcjach krajowych*,

¹ Prezentowane w publikacji stanowisko nie stanowi opinii Ministerstwa Finansów, lecz wyłącznie opinię jej autorów jako osób prywatnych.

której celem było wsparcie przy dokonywaniu oceny ryzyka w zakresie dochowania należytej staranności przez nabywców towarów w transakcjach krajowych udokumentowanych fakturą z wykazaną kwotą podatku od towarów i usług (VAT)². Metodyka w części tzw. kryteriów formalnych wskazuje źródła (internetowe) dotyczące wyłącznie krajowych, publicznie dostępnych baz zawierających dane o krajowych kontrahentach. Metodyka nie wskazuje, jak należy zweryfikować zagranicznego kontrahenta, w szczególności posiadającego rejestrację w jednym z krajów należących do wspólnoty państw Unii Europejskiej. Weryfikacja zagranicznego kontrahenta również może częściowo uchronić przed nieświadomym uczestnictwem w międzynarodowych oszustwach podatkowych, w szczególności w zakresie podatku od towarów i usług.

Oszustwa podatkowe są organizowane przez grupy przestępcze, które tworzą rozbudowane sieci powiązań gospodarczych i osobowych. Oszustwo na dużą skalę ma najczęściej formę karuzeli podatkowej. Organizatorzy karuzeli często wykorzystują od kilku do nawet kilkudziesięciu podmiotów. Najczęściej w karuzelę wplątywani są ucziwiwie działający przedsiębiorcy, na ogół osoby nieuważne lub nieświadome konsekwencji, w szczególności zachęcone „łatwym zyskiem” lub atrakcyjnymi okolicznościami transakcji³. Najczęściej przedsiębiorca może uczestniczyć w karuzeli podatkowej jako tzw. bufor. Bufor ma uwiarygodnić fikcyjne transakcje gospodarcze i w tym celu wybierany jest podmiot gospodarczy, o dobrej historii na rynku, mający u kontrahentów opinię podmiotu rzetelnego⁴. Oszustwa karuzelowe często mają zasięg międzynarodowy dla zatarcia całego łańcucha podmiotów uczestniczących w karuzeli podatkowej i ukrycia powiązań pomiędzy podmiotem inicjującym oszustwo (spółka wiodąca) a podmiotem realizującym zyski z przestępstwa (broker).

„Uczestnictwo” w transakcjach o znamionach przestępstw podatkowych przynosi negatywne skutki ucziwim przedsiębiorcom, jak również straty budżetowi państwa. Świadomy ryzyka przedsiębiorca może podjąć działania zmierzające do weryfikacji swoich kontrahentów, wykorzystując informacje dostępne w sieci Internet. Cennym źródłem wstępnej weryfikacji kontrahentów są publiczne bazy – rejestry handlowe i gospodarcze. Bazy prowadzone są przez instytucje rządowe (np. ministerstwa sprawiedliwości państw członkowskich UE), instytucje unijne oraz organizacje międzynarodowe działające w przedmiotowym zakresie jak organizacje non-profit.

² *Metodyka w zakresie oceny dochowania należytej staranności przez nabywców towarów w transakcjach krajowych*, Ministerstwo Finansów, <https://www.podatki.gov.pl/media/4522/metodyka.pdf> [dostęp: 16.11.2019].

³ *Wyludzenia VAT – Jak działa karuzela VAT, przykłady oszustw karuzelowych*, Ministerstwo Finansów, <https://www.podatki.gov.pl/vat/bezpieczna-transakcja/wyludzenia/> [dostęp: 07.12.2019].

⁴ *Ibidem*.

Portal OpenCorporates (opencorporates.com)

OpenCorporates (The Open Database of The Corporate World) – to największa otwarta baza podmiotów na świecie, prowadzona przez brytyjską spółkę o nazwie OPENCORPORATES LTD⁵. Podmiot działa częściowo jak organizacja pożytku publicznego. Dostęp do bazy jest bezpłatny poprzez wyszukiwarkę udostępnioną na stronie internetowej <https://opencorporates.com>. Baza posiada informacje o ponad 180 mln podmiotów gospodarczych (*companies*) i 228 mln podmiotów powiązanych (*officers*)⁶. Źródłem informacji są dane pochodzące z głównych publicznych źródeł. Poprzez usługę wyszukiwarki portal dostarcza informacje o podmiotach, które pochodzą od zewnętrznych dostawców danych, oraz wskazuje bezpośredni dostęp do pierwotnego źródła, czyli bazy kraju pochodzenia podmiotu. OpenCorporates wskazuje, iż posiada dostęp zarówno do 139 publicznych (rządowych) rejestrów narodowych, w tym m.in. europejskich, jak i stanowych w przypadku Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej.

Zakres dostępnych podstawowych informacji, które umożliwiają weryfikację zagranicznego kontrahenta w bazie OpenCorporates, to w szczególności: nazwa podmiotu, numer rejestracyjny, aktualny status, data powstania podmiotu, typ prawny (forma prawna), jurysdykcja, adres rejestracyjny, rodzaj prowadzonej działalności. Zakres danych jest zależny od informacji dostępnych w publicznych narodowych rejestrach i z zasady nie wykracza poza powyższy zakres. Baza OpenCorporates wskazuje informacje o źródle pochodzenia danych, tj. posiada aktywny link do strony publicznego narodowego rejestru. Niektóre rejestry umożliwiają poznanie danych dotyczących udziałowców, osób reprezentujących podmiot gospodarczy, deklarowanego zakresu prowadzonej działalności itp.

Wadą rejestru, wynikającą z odwołania do struktury danych dostępnych w narodowych rejestrach, jest przede wszystkim:

- brak ujednoczonych standardów prezentacji danych,
- prezentacja danych głównie w języku narodowym, czyli kraju jurysdykcji podmiotu (kontrahenta),
- brak jednolitych typów/form prawnych działania podmiotów gospodarczych, co jest wynikiem różnic formalnoprawnych w poszczególnych państwach,
- strona usług on-line bazy OpenCorporates dostępna jest wyłącznie w języku angielskim.

⁵ Jednostka ta powstała 18.11.2010 r. Adres siedziby: Aston House, Cornwall Avenue, London, N3 1LF, United Kingdom. Numer rejestracyjny firmy w rejestrze Companies House: 07444723, <https://beta.companieshouse.gov.uk/company/07444723> [dostęp: 07.12.2019].

⁶ Na dzień 07.12.2019 r. w bazie wskazano informacje o: 180 952 502 companies i 228 956 270 officers, <https://opencorporates.com/> [dostęp: 07.12.2019].

Weryfikacja zagranicznych kontrahentów w bazie OpenCorporates może stanowić pierwszy etap sprawdzenia podmiotu gospodarczego w przypadku wątpliwości co do istnienia, aktualnego statusu czy zakresu działalności. Nawigacja po stronie usługi wyszukiwarki jest bardzo prosta i umożliwia intuicyjne poruszanie się po bazie. Praktycznie w maksymalnie 3 kliknięciach myszki możliwe jest dotarcie do podstawowych i aktualnych informacji o podmiocie oraz jej źródła. Mankamentem prezentowanych danych o podmiotach gospodarczych w OpenCorporates jest jednak aktualność „cytowanych” źródeł informacji, czyli informacji o samych bazach narodowych. Istnieje ryzyko, że cytowane bazy (strony internetowe) ulegają ciągłym zmianom, w szczególności modyfikacjom wynikającym z procesu ich rozwijania i ciągłego poszerzenia dostępnych danych, dostosowywania do zmian krajowych (narodowych) przepisów prawnych oraz rozwijania e-usług przez poszczególne administracje.

Weryfikacja polskich podmiotów gospodarczych poprzez OpenCorporates jest dla zagranicznego kontrahenta utrudniona. Użytkownik jest odsyłany na polskojęzyczną (jedyną dostępną) wersję wyszukiwarki Krajowego Rejestru Sądowego zamieszczoną na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości⁷. Tam ponownie wymagana jest procedura wprowadzenia parametrów wyszukiwanego podmiotu i weryfikacja zapytania przez reCAPTCHA.

Europejski portal „e-Sprawiedliwość” (e-justice.europa.eu)

Europejski portal „e-Sprawiedliwość” stanowi „projekt” uniwersalnego elektronicznego punktu kontaktowego w dziedzinie sprawiedliwości krajów unijnych. Strona <https://e-justice.europa.eu/> jest częściowo dostępna w 23 językach, w tym w języku polskim. Na portalu dostępne są ogólne informacje na temat rejestrów handlowych, ksiąg wieczystych i rejestrów upadłości na szczeblu UE i państw członkowskich.

1. Rejestry handlowe na szczeblu Unii Europejskiej

Od czerwca 2017 r. rejestry działalności gospodarczej we wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej są ze sobą zintegrowane. Krajowe rejestry handlowe na szczeblu UE dostępne są na europejskim portalu „e-Sprawiedliwość” (*The European e-Justice Portal*). Portal stanowi element systemu integracji rejestrów przedsiębiorstw (Business Registers Interconnection System – BRIS), utworzonego zgodnie z dyrektywą 2012/17/UE oraz rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) nr 2015/884⁸. Głównym

⁷ <https://ems.ms.gov.pl/>.

⁸ https://e-justice.europa.eu/content_business_registers_at_european_level-105--maximize-en.do [dostęp: 11.12.2019].

celem ww. integracji systemów krajów członkowskich jest uzyskanie ich równoważności dla zapewnienia ochrony interesów zarówno współników spółek, jak i osób trzecich. W systemie BRIS do celów integracji rejestrów stosuje się metody łączności elektronicznej oparte na usługach takich jak usługi sieciowe.

Poprzez usługę „Znajdź spółkę” (*Find a company*), czyli wyszukiwarke⁹ informacji o spółkach, portal dostarcza informacje pochodzące z rejestrów handlowych państw członkowskich UE (takich jak: Belgia, Czechy, Dania, Estonia, Niemcy, Grecja, Hiszpania, Francja, Chorwacja, Włochy, Cypr, Łotwa, Litwa, Luksemburg, Węgry, Malta, Niderlandy, Austria, Polska, Portugalia, Rumunia, Słowenia, Słowacja, Finlandia, Szwecja), Wielkiej Brytanii¹⁰ oraz Norwegii. Wyszukiwanie informacji jest możliwe według dwóch kryteriów¹¹:

- nazwy przedsiębiorstwa (*Company name*),
- numeru rejestrowego przedsiębiorstwa (lub oddziału) w krajowym rejestrze (*Company registration number*).

Wyszukiwanie spółki jest możliwe we właściwym dla jurysdykcji spółki w rejestrze krajowym¹² lub w zintegrowanym rejestrze¹³ dostępnym poprzez portal „e-Sprawiedliwość”.

Uzyskane wyniki pozwalają przede wszystkim potwierdzić fakt istnienia spółki (nazwa podmiotu), jej numer w rejestrze handlowym (w zależności od wybranego kryterium wyszukiwania), datę powstania spółki, jej status (aktywna, wykreślona), typ (forma prawna), siedzibę spółki, identyfikator rejestru działalności gospodarczej oraz europejski niepowtarzalny identyfikator (The European Unique Identifier – EUID¹⁴) i informację o złożonych przez spółkę dokumentach związanych z jej działalnością. W przypadku połączenia przedsiębiorstw wskazane są również: identyfikator przedsiębiorstwa powstałego w wyniku połączenia i nazwa przedsiębiorstwa powstałego w wyniku połączenia. Forma prawna spółki jest podana w języku oryginalnym (narodowym), a krótki opis formy prawnej jest dostępny we wszystkich językach urzędowych Unii Europejskiej. Europejski niepowtarzalny identyfikator EUID ma na celu ułatwienie komunikacji między rejestrami za pośrednictwem systemu integracji rejestrów. Dlatego podmioty nie są zobowiązane do wskazania EUID w swojej korespondencji biznesowej i formularzach zamówień.

⁹ https://e-justice.europa.eu/content_find_a_company-489-pl.do.

¹⁰ Od 1 lutego 2020 r. Zjednoczone Królestwo nie jest państwem członkowskim UE. Na mocy umowy o wystąpieniu prawo UE ma jednak zastosowanie do Zjednoczonego Królestwa i w Zjednoczonym Królestwie w okresie przejściowym.

¹¹ https://e-justice.europa.eu/content_find_a_company-489-en.do?clang=en.

¹² https://e-justice.europa.eu/content_business_registers_in_member_states-106-pl.do.

¹³ https://e-justice.europa.eu/content_find_a_company-489-pl.do?clang=pl.

¹⁴ Kod identyfikacyjny, który umożliwia łatwą identyfikację firm i ich oddziałów w innych państwach członkowskich, składający się z: kodu kraju, kodu lub numeru identyfikacyjnego firmy i numeru rejestracyjnego. EUID ułatwia wymianę informacji i komunikację między systemami rejestracji spółek.

Obecnie za pośrednictwem portalu „e-Sprawiedliwość” można pobrać (dokumenty elektroniczne) jedynie te informacje, których krajowe rejestry udzielają bezpłatnie. W przypadku dokumentów i danych szczegółowych, za które państwa członkowskie pobierają opłaty, a które są dostępne za pośrednictwem portalu „e-Sprawiedliwość”, system BRIS umożliwia użytkownikom dokonanie płatności za usługi przez internet za pomocą powszechnie stosowanych środków (kart płatniczych) oraz takich metod płatności internetowych jak przelewy bankowe lub wirtualne portfele (depozyt). Dodatkowym walorem rejestru unijnego dostępnego na portalu „e-Sprawiedliwość” jest fakt, iż w niektórych przypadkach wachlarz dostępnych dokumentów elektronicznych jest szerszy niż udostępniany bezpośrednio poprzez strony internetowe rejestrów krajowych (np. Luksemburg, Niemcy).

Część dokumentów jest dostępna do pobrania w przeglądarce internetowej użytkownika portalu, natomiast pozostałe dokumenty są przekazywane pocztą elektroniczną, gdy tylko zostaną one dostarczone przez rejestry krajowe¹⁵.

Na portalu „e-Sprawiedliwość” są również dostępne źródła informacji, czyli aktywne linki do stron internetowych narodowych rejestrów. Wykaz źródeł stron internetowych rejestrów krajowych państw członkowskich przedstawiono w załączniku.

Dostęp do rejestrów krajowych jest możliwy poprzez stronę https://e-justice.europa.eu/content_business_registers_in_member_states-106-pl.do?clang=pl, gdzie zamieszczono informację dotyczącą również rejestrów handlowych: Islandii, Liechtensteinu, Bułgarii i Irlandii, które nie zostały jeszcze łączone w usługę „znajdź spółkę”¹⁶.

2. Rejestry niewypłacalności i upadłości

Wszystkie państwa członkowskie Unii Europejskiej prowadzą rejestry niewypłacalności i upadłości. Rejestry służą do zapisywania, analizowania i przechowywania informacji związanych z upadłością oraz podawania ich do publicznej wiadomości w zakresie określonym przez poszczególne państwa członkowskie, tj. według kryteriów krajowych przepisów prawa upadłościowego poszczególnych państw członkowskich. W państwach, w których istnieją specjalne rejestry do tego celu, publikacji podlegają informacje o wszystkich etapach postępowania upadłościowego i stronach tego postępowania. Natomiast w państwach, w których do tego celu wykorzystywane są inne rejestry, niektóre z nich publikują jedynie nazwę spółki i informację o jej statusie, lub też dołączają informacje o wszystkich etapach postępowania¹⁷.

¹⁵ Dokumenty przesłane pocztą elektroniczną są dostępne do pobrania przez 6 dni od momentu dostarczenia. Deklarowany czas dostarczenia dokumentów przez rejestry krajowe może wynieść do 14 dni.

¹⁶ https://e-justice.europa.eu/content_business_registers_in_member_states-106-ii-pl.do?member=1.

¹⁷ https://e-justice.europa.eu/content_insolvency_registers-110-pl.do.

Krajowe rejestry upadłości na szczeblu UE dostępne są na stronie europejskiego portalu „e-Sprawiedliwość”¹⁸ (e-justice.europa.eu).

Połączone rejestry upadłości – opcja *wyszukiwanie* – dostępne są na stronie wyszukiwarki¹⁹. Usługa pozwala na znalezienie informacji dotyczących postępowań upadłościowych tylko w 9 państwach członkowskich: Czechach, Niemczech, Estonii, Włoszech, Łotwie, Niderlandach, Austrii, Rumunii, Słowenii²⁰. Na szczeblu UE nadal nie funkcjonuje centralny rejestr upadłości. Wyszukiwanie informacji jest możliwe według tylko jednego kryterium, którym jest nazwa dłużnika (nazwa spółki) w rejestrach upadłości państw członkowskich. Informacje i dokumenty, które można znaleźć w rejestrach upadłości i niewypłacalności, jak w przypadku rejestrów gospodarczych, powinny być dostępne za darmo.

Wstępny termin zapewnienia wzajemnego połączenia krajowych rejestrów upadłości za pośrednictwem europejskiego portalu „e-Sprawiedliwość” zaplanowano na koniec II połowy 2019 r. Jednak nadal dostęp do poszczególnych 26 krajowych rejestrów upadłości państw unijnych nie jest możliwy poprzez stronę portalu e-justice.europa.eu. Ostatnia aktualizacja informacji na stronie portalu w przedmiotowym zakresie była dokonana w dniu 20.05.2019 r.²¹, co wskazuje na roczne opóźnienia w procesie konsolidacji tychże rejestrów.

Portal Europejskiego Stowarzyszenia Rejestrów Przedsiębiorstw (EBRA) – ebra.be

Europejskie Stowarzyszenie Rejestrów Przedsiębiorstw (The European Business Registry Association – EBRA) jest międzynarodową organizacją non-profit. Stowarzyszenie działa na rzecz ustanowienia międzynarodowej społeczności rejestrów przedsiębiorstw, które współpracują m.in. przy wspólnych inicjatywach i wspólnie rozwijają domenę rejestru biznesowego. Europejskie Stowarzyszenie Rejestrów Przedsiębiorstw (EBRA) powstało w styczniu 2019 r. poprzez koalicję Europejskiego Rejestru Przedsiębiorstw (the European Business Register – EBR) i Forum Europejskich Rejestrów Handlowych (the European Commerce Registers’ Forum – ECRF)²². EBRA upowszechnia swoje działania poprzez stronę internetową <https://ebra.be/>.

¹⁸ https://e-justice.europa.eu/content_insolvency_registers-110-pl.do?clang=pl.

¹⁹ https://beta.e-justice.europa.eu/246/PL/bankruptcy_amp_insolvency_registers__search_for_insolvent_firms_in_the_eu?clang=pl.

²⁰ https://e-justice.europa.eu/content_interconnected_insolvency_registers_search-246-pl.do.

²¹ https://e-justice.europa.eu/content_insolvency_registers-110-pl.do?clang=pl.

²² <https://ebra.be/about-ebra/>.

W 2019 r. Forum Europejskich Rejestrów Handlowych (ECRF) liczyło 33 członków (Albania, Austria, Azerbejdżan, Belgia, Bośnia i Hercegowina, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Gruzja, Niemcy, Gibraltar, Guernsey, Irlandia, Wyspa Man, Włochy, Jersey, Kosowo, Łotwa, Liechtenstein, Litwa, Luksemburg, Północna Macedonia, Malta, Mołdawia, Czarnogóra, Holandia, Norwegia, Serbia, Słowenia, Hiszpania, Szwecja, Wielka Brytania²³. Polska nie jest członkiem Forum Europejskich Rejestrów Handlowych (ECRF) oraz aktualnie Europejskiego Stowarzyszenia Rejestrów Przedsiębiorstw (EBRA).

Lista krajów (*Worldwide Registers*) z podlinkowaniem do źródła informacji, czyli właściwego rejestru narodowego lub instytucji odpowiedzialnej za prowadzenie rejestru podmiotów gospodarczych na poziomie rządowym, jest dostępna na stronie EBRA pod adresem <https://ebra.be/worldwide-registers/>. Wykaz obecnie obejmuje 172 krajów, w tym państwa członkowskie UE.

System VIES – potwierdzenie numeru VAT dla potrzeb transakcji transgranicznych

System VIES (VAT Information and Exchange System) umożliwia weryfikację numerów identyfikacyjnych VAT podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w Unii Europejskiej dla potrzeb transakcji transgranicznych dotyczących towarów i usług. W związku z tym, iż znaczna część oszustw podatkowych dotyczy podatku VAT, system VIES umożliwia weryfikację statusu podmiotu gospodarczego – zagranicznego kontrahenta jako podatnika VAT.

Aktywność numeru VAT kontrahenta nadanego przez każde z 28 państw członkowskich można zweryfikować na stronie internetowej Komisji Europejskiej²⁴. Strona internetowa Komisji jest połączona z krajowymi bazami danych podatników VAT w poszczególnych państwach członkowskich, a weryfikacja oparta jest na informacjach dostępnych w odpowiednich krajowych bazach danych. Nie ma scentralizowanej bazy danych w powyższym zakresie na poziomie unijnym.

System internetowy VIES pozwala zweryfikować numer VAT kontrahenta w innym państwie członkowskim jako posiadający status „ważny” („czynny”) lub status „nieważny”. System wyświetla wyłącznie informacje ważne w danym dniu. W zależności od krajowych przepisów dotyczących ochrony danych niektóre państwa członkowskie mogą również podawać nazwisko i adres powiązane z danym numerem VAT, ponieważ są one zarejestrowane w krajowych bazach danych²⁵.

²³ <https://ebra.be/member-countries/>.

²⁴ http://ec.europa.eu/taxation_customs/vies/vatRequest.html.

²⁵ http://ec.europa.eu/taxation_customs/vies/faq.html#item_1.

Tabela 1. Struktura numerów identyfikacyjnych VAT

Państwo członkowskie	ISO 3166	Struktura	Format	Oznaczenie w kraju	Skrót
Austria	AT	ATU99999999	1 ciąg 9 znaków	Umsatzsteuer-Identifikationsnummer, ATU-Nummer lub UID-Nummer	UID
Belgia	BE	BE0999999999	1 ciąg 10 cyfr		No.TVA / BTW-Nr.
Bułgaria	BG	BG999999999	1 ciąg 9 cyfr bądź 1 ciąg 10 cyfr		DDS
		lub BG9999999999			
Cypr	CY	CY99999999L	1 ciąg 9 znaków		
Czechy	CZ	CZ99999999	1 ciąg 8, 9 lub 10 cyfr	daňové identifikační číslo	DIČ
		lub CZ9999999999			
		lub CZ9999999999			
Niemcy	DE	DE999999999	1 ciąg 9 cyfr	Umsatzsteuer-Identifikationsnummer	USt-IdNr.
Dania	DK	DK99 99 99 99	4 ciągi po 2 cyfry		SE-Nr.
Estonia	EE	EE999999999	1 ciąg 9 cyfr		KMKR nr
Grecja	EL	EL999999999	1 ciąg 9 cyfr	Αριθμός Φορολογικού Μητρώου [Αριθμός Φορολογικού Μητρώου]	ΑΦΜ
Hiszpania	ES	ESX9999999X	1 ciąg 9 znaków	Número IVA	
Finlandia	FI	FI99999999	1 ciąg 8 cyfr	Y-tunnus	ALV-NRO
Francja	FR	FRXX 999999999	1 ciąg 2 znaków i 1 ciąg 9 cyfr	TVA intracommunautaire	ID. TVA
Wielka Brytania	GB	GB999 9999 99	1 ciąg 3 cyfr, 1 ciąg 4 cyfr i 1 ciąg 2 cyfr; lub dodatkowo jeszcze ciąg 3 cyfr; lub 1 ciąg 5 znaków	VAT Registration Number	VAT Reg No
		lub GB999 9999 99 999			
		lub GBGD999			
		lub GBHA999			
Chorwacja	HR	HR99999999999	1 ciąg 11 cyfr		
Węgry	HU	HU999999999	1 ciąg 8 cyfr	Közösségi adószám	
Irlandia	IE	IE9S99999L	1 ciąg 8 znaków lub 1 ciąg 9 znaków	Value added tax identification no.	VAT-No
		IE99999999WI			

Państwo członkowskie	ISO 3166	Struktura	Format	Oznaczenie w kraju	Skrót
Włochy	IT	IT9999999999	1 ciąg 11 cyfr	Numero Partita I.V.A. (MwSt.Nr.)	P. IVA, Part. IVA
Litwa	LT	LT999999999	1 ciąg 9 cyfr lub 1 ciąg 12 cyfr	PVM mokėtojo kodas	PVM MK
		lub LT999999999999			
Luksemburg	LU	LU99999999	1 ciąg 8 cyfr	le numéro d'identification à la taxe sur la valeur ajoutée	IBLC Nr.
Łotwa	LV	LV9999999999	1 ciąg 11 cyfr		
Malta	MT	MT99999999	1 ciąg 8 cyfr		
Holandia	NL	NL99999999B99	1 ciąg 12 znaków	BTW-identificatienummer	BTW-nummer
Polska	PL	PL9999999999	1 ciąg 10 cyfr	Numer Identyfikacji Podatkowej (numer identyfikacji podatkowej) – NIP	
Portugalia	PT	PT9999999999	1 ciąg 9 cyfr	Numero de identificação fiscal	NIPC
Rumunia	RO	RO9999999999	1 ciąg składający się z min. 2 i maks. 10 cyfr	Cod Unic Identificare	CUI
Szwecja	SE	SE999999999999	1 ciąg 12 cyfr	Momsregistreringsnummer	MomsNr.
Słowenia	SI	SI99999999	1 ciąg 8 cyfr	Davčna številka	ID st. za DDV
Słowacja	SK	SK9999999999	1 ciąg 10 cyfr	identifikačné číslo pre daň z pridanej hodnoty	IČ DPH

Źródło: Q11 – http://ec.europa.eu/taxation_customs/vies/faq.html#item_1 oraz <http://www.vat-ue.org/fragen-antworten.html#frage1> [dostęp: 10.12.2019].

Informacje udostępniane przez system VIES są informacjami przekazywanymi przez administracje podatkowe państw członkowskich.

Polska administracja skarbową od 01.09.2019 r. posiada publiczny (otwarty) dostęp do *Wykazu podmiotów zarejestrowanych jako podatnicy VAT, niezarejestrowanych oraz wykreślonych i przywróconych do rejestru VAT*²⁶, który potocznie nazwano „białą listą”. Podmiotem zobowiązanym do prowadzenia i codziennej jego aktualizacji jest Szef

²⁶ Wykaz jest udostępniany w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw finansów publicznych – zgodnie z art. 96b ustawy o podatku od towarów i usług (<https://www.podatki.gov.pl/wykaz-podatnikow-vat-wyszukiwarka>).

Krajowej Administracji Skarbowej. Zadaniem wykazu jest bezpłatny i szybki dostęp do aktualnych danych (również historycznych, jednak nie wcześniej niż w okresie 5 lat poprzedzających rok, w którym dany podmiot jest sprawdzany) ułatwiających identyfikację kontrahentów, takich jak data rejestracji, odmowy rejestracji, wykreślenia z rejestru oraz przywrócenia zarejestrowania jako podatnika VAT. Korzystanie z wykazu zdaniem Ministerstwa Finansów ma pozytywnie wpłynąć na zwiększenie bezpieczeństwa i pewności obrotu gospodarczego²⁷.

Podsumowanie

Wspólną cechą opisanych powyżej międzynarodowych (baz) rejestrów jest ich publiczny i powszechny charakter. Dostęp do informacji jest możliwy w sieci Internet w trybie on-line bez konieczności rejestracji i w zasadzie ma charakter bezpłatny. Bazy spełniają wymogi, które stawiane są przed bazami jednoźródłowymi i wykorzystywane są również przez komercyjne podmioty infobrokerskie. Stanowią wiarygodne i rzetelne źródła informacji o podmiotach gospodarczych, ich statusie (podmiot aktywny/nieaktywny), informacji o statusie w zakresie podatku VAT (ważny/nieważny) lub sytuacji finansowej (np. roczne raporty z działalności, wysokość kapitału zakładowego spółki, informacje o postępowaniu upadłościowym, posiadanych patentach). Jednak podmioty gospodarcze posiadają niską świadomość o dostępności usług internetowych w sprawach związanych z weryfikacją swoich potencjalnych i aktualnych kontrahentów. Upowszechnianiem i udostępnianiem informacji o podmiotach zajmują się nie tylko podmioty komercyjne²⁸, lecz również Komisja Europejska, właściwe ministerstwa sprawiedliwości państw członkowskich UE oraz niektóre organizacje i instytucje międzynarodowe. Rutynowym działaniem podmiotu gospodarczego powinno być sprawdzenie unijnego kontrahenta w dostępnych bazach jawnoźródłowych na szczeblu UE i sprawdzenie jego statusu w podatku VAT. Pozwoli to ograniczyć przedsiębiorcy możliwość świadomego uczestnictwa m.in. w oszustwie podatkowym o charakterze karuzelowym.

Należy jednak podkreślić, iż nadal wiedza na temat sposobu weryfikacji podmiotów gospodarczych przy wykorzystaniu sieci Internet jest niewystarczająca. Zakres dostępnych skonsolidowanych e-usług i ich poziom w poszczególnych krajach (nawet unijnych) jest bardzo różny. Wieloletnie działania zmierzające do skonsolidowania

²⁷ Objaśnienia podatkowe z dnia 20 grudnia 2019 r. Wykaz podatników VAT, <https://www.gov.pl/attachment/8a4c20bc-0b58-47b2-880a-98c9895d8e8d> [dostęp: 13.02.2020], s. 4.

²⁸ A. Ćwiąkała-Małys, I. Piotrowska, *Elementy białego wywiadu na usługach administracji podatkowej w walce z oszustwami podatkowymi*, [w:] A. Ćwiąkała-Małys, M. Karpińska (red.), *Prawno-finansowe systemy funkcjonowania wybranych jednostek organizacyjnych*, Finanse i Rachunkowość Nr 4, Wrocław 2018, s. 23-37.

rejestrów gospodarczych na poziomie choćby krajów członkowskich można ocenić jako niewystarczające. Jakikolwiek spowolnienie w powyższym zakresie sprzyja zjawiskom niepożądanym takim jak karuzele podatkowe czy fikcyjność transakcji gospodarczych na poziomie międzynarodowym. Należy zatem podejmować każde działania mające na celu upowszechnianie usług (e-administracji), które wspierają podmioty gospodarcze i przy okazji chronią środowisko gospodarcze oraz uszczelniają system fiskalny.

Bibliografia

Ćwiąkała-Małys A., Piotrowska I., *Elementy białego wywiadu na usługach administracji podatkowej w walce z oszustwami podatkowymi*, [w:] A. Ćwiąkała-Małys, M. Karpińska (red.), *Prawno-finansowe systemy funkcjonowania wybranych jednostek organizacyjnych*, Finanse i Rachunkowość Nr 4, Wrocław 2018.

Internet

<https://beta.companieshouse.gov.uk>

<https://beta.e-justice.europa.eu>

<https://e-justice.europa.eu>

<https://ebra.be>

<http://ec.europa.eu/>

<https://opencorporates.com>

Metodyka w zakresie oceny dochowania należytej staranności przez nabywców towarów w transakcjach krajowych, Ministerstwo Finansów, <https://www.podatki.gov.pl/media/4522/metodyka.pdf> [dostęp: 16.11.2019].

Wyludzenia VAT – Jak działa karuzela VAT, przykłady oszustw karuzelowych, Ministerstwo Finansów, <https://www.podatki.gov.pl/vat/bezpieczna-transakcja/wyludzenia/> [dostęp: 07.12.2019].

Załącznik

Wykaz źródeł stron internetowych rejestrów narodowych państw członkowskich (wg strony: https://e-justice.europa.eu/content_find_a_company-489-EU-maximize-pl.do?idSubpage=1&member=1)

Państwo	Rejestr działalności gospodarczej
Austria	Österreichisches Firmenbuch/Official Business Register
	https://www.justiz.gv.at/web2013/home/e-government/firmenbuch/die_firmenbuch-datenbank~2c9484852308c2a601240b693e1c0860.de.html
Belgia	Kruispuntbank van Ondernemingen/Banque-Carrefour des Entreprises/ Zentrale Unternehmensdatenbank
	https://economie.fgov.be/en/themes/enterprises/crossroads-bank-enterprises
	https://kbopub.economie.fgov.be/kbopub/zoeknummerform.html?lang=en
Bułgaria	Търговски регистър/Commercial Register
	http://www.brra.bg/Default.ra
Chorwacja	Sudski registar/Court Register
	https://sudreg.pravosudje.hr/
Republika Czeska	Veřejný rejstřík (obchodní rejstřík)/Public Register (Commercial Register)
	https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik
Cypr	Ἐφορος Εταιρειών/Registrar of Companies
	http://www.mcit.gov.cy/
	http://www.mcit.gov.cy/mcit/drcor/drcor.nsf/index_en/index_en?OpenDocument
Dania	Erhvervsstyrelsen/Danish Business Authority
	https://datacvr.virk.dk
Estonia	Äriregister/Commercial Register
	https://ariregister.rik.ee/index?lang=eng
Finlandia	Patentti-ja Rekisterihallitus/Finnish Patent and Registration Office
	https://www.prh.fi/en/index.html
Francja	Registre du Commerce et des Sociétés/Business Register
	https://www.infogreffe.com/
Niemcy	Handelsregister/Business Register
	https://www.handelsregister.de/rp_web/welcome.do?language=en
	Unternehmensregister/Commercial Register
	https://www.unternehmensregister.de/ureg/?submissionaction=language&language=en

Państwo	Rejestr działalności gospodarczej
Grecja	Γενικό Εμπορικό Μητρώο (Γ.Ε.ΜΗ.)/Greek (Hellenic)
	http://www.businessportal.gr/home/index_en
Węgry	Országos Cégnyelvántartó és Céginformációs Rendszer/
	Company information system
	https://occsz.e-cegjegyzek.hu/info/page/ceginfo
Islandia	Fyrirtækjaskrá RSK/ Register of Enterprises
	https://www.rsk.is/english/individuals/
Irlandia	The Companies Registration Office – an Oifig um Chlarú Cuideachtaí
	https://www.cro.ie
Włochy	Registro delle imprese/Business Register
	http://www.registroimprese.it/home
Łotwa	Latvijas Republikas Uzņēmumu Reģistrs/Register of Enterprises of The Republic of Latvia
	https://www.ur.gov.lv/en/
Liechtenstein	Amt für Justiz – Handelsregister/Commercial Register
	http://www.oera.li/hrweb/ger/firmensuche_afj.htm
Litwa	Juridinių asmenų registras/Register of Legal Entities
	http://www.registrucentras.lt/en/
Luksemburg	Registre de commerce et des sociétés/Trade and Companies Register
	https://www.lbr.lu
Malta	Registru tal-Kumpaniji ta' Malta/Registrar of Companies Malta
	https://registry.mfsa.com.mt/ROC/
Niderlandy	Handelsregister/Business Register
	https://www.kvk.nl/english/ordering-products-from-the-commercial-register/
Norwegia	Foretaksregisteret/Register of Business Enterprises
	https://www.brreg.no/home/
Polska	Krajowy Rejestr Sądowy/ National Court Register
	https://bip.ms.gov.pl/pl/rejesty-i-ewidencje/krajowy-rejestr-sadowy/
Portugalia	Registo Comercial/Commercial Register
	http://www.irm.mj.pt/
Rumunia	Oficiul National al Registrului de Comert/National Trade Register Office
	https://www.onrc.ro/index.php/en/

Państwo	Rejestr działalności gospodarczej
Słowacja	Obchodný register
	http://www.orsr.sk/Default.asp?lan=en
Słowenia	Poslovni register Slovenije/Slovenian Business Register
	https://www.ajpes.si/prs/Default.asp?language=english
Hiszpania	Colegio de registradores
	http://www.registradores.org/
Szwecja	Bolagsverket/Swedish Companies
	http://www.bolagsverket.se/en
Zjednoczone Królestwo	Companies House
	https://www.gov.uk/government/organisations/companies-house

Źródło: https://e-justice.europa.eu/content_find_a_company-489-EU-maximize-pl.do?idSubpage=1&member=1 [dostęp: 14.02.2020].

Importance of public database in a fight with tax frauds – chosen examples

Abstract

Performing a business activity is hazardous because of the possibility of unconscious participation in tax frauds of a carousel type. The risk of starting a business cooperation with a potential tax fiddler may be partially limited by using information that is enclosed in public database created by governmental institutions (e.g. Ministry of Justice of UE) union institutions (/European Commission) and international organizations in the subject area of non-profit (EBRA). This article gives a proposal of so called short list of foreign public databases which are available on-line and may be used to verify foreign trading partners as to avoid any accusations of lack of due diligence and deliberate participation in tax fraud. Among the proposed databases there are registers available on the Internet: Open-Corporates (The Open Database of The Corporate World), European portal „e-Sprawiedliwość” (it includes a list of business activity in all European Union countries and some registers of insolvency and business bankruptcy) and The European Business Registry Association – EBRA. In economic practice it is advisable to check a tax payer status in VIES – VAT Information and Exchange System.

Keywords

open information source, business activity registers, tax frauds, VAT tax

